

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Львівського державного
університету внутрішніх справ

доктор юридичних наук,

професор

Дмитро ШВЕЦЬ

2025

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Віталія СОЛОДЖУКА на тему
«Кримінально-правова охорона інформації у сфері господарської
діяльності», поданої на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Кафедра кримінального права та кримінології факультету № 1 (з підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України) Львівського державного університету внутрішніх справ, заслухавши публічну презентацію наукових результатів дисертації Віталія СОЛОДЖУКА на тему «Кримінально-правова охорона інформації у сфері господарської діяльності», а також за результатами оцінки рецензентів та експертної позиції учасників фахового семінару, проведеного 03 березня 2025 року, констатує наступне:

Тема дослідження є актуальною. В сучасному суспільстві відбувається принципова зміна ролі інформації: вона стає основним ресурсом в економіці, без неї є неможливим політичне, культурне, приватне життя людини, через що сучасне суспільство навіть отримало назву «інформаційне суспільство». Це призводить до того, що виникає потреба в нормативно-правовому відображенні таких змін, адже без належного регулювання інформаційних прав і свобод людини, за відсутності високого рівня їх охорони, стає неможливим ефективний механізм реалізації інформаційних відносин. Безсумнівно, однією з найважливіших складових такого механізму є кримінально-правова охорона інформації, адже від цього буде залежати напрямок, інтенсивність розвитку та ефективність суспільних відносин.

Кримінальне законодавство містить низку норм, що забезпечують захист інформаційних відносин. Сюди можна віднести й окремий Розділ XVI Особливої

частини КК України «Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку», й норми, якими передбачено кримінальну відповідальність за незаконні дії з інформацією з обмеженим доступом (наприклад, ст. 111, 114, 114², 132, 158, 182, 329, 330 КК України), й норми, якими визначаються кримінальні правопорушення, предметом яких є різного роду інформація (наприклад, ст. 171, 243, 256, 351, 351¹, 366² КК України).

Окрему увагу привертають положення кримінального законодавства, якими забезпечується охорона інформації, що використовується в господарській діяльності (ст. 200, 205¹, 209¹, 220¹, 220², 222, 223¹, 231, 232, 232¹, 232², 232³ КК України), оскільки їх тлумачення, а отже й практика застосування не є усталеною, потребує звернення до положень регулятивного законодавства, яке, своєю чергою, є величезним за обсягом, суперечливим і вкрай нестабільним. Зміни, які вносяться до КК України в частині охорони господарської діяльності, також неможна охарактеризувати як обґрунтовані та системні. Інформація як предмет кримінальних правопорушень саме у сфері господарської діяльності виступала предметом лише поодиноких наукових розробок, в контексті аналізу окремих складів кримінальних правопорушень, але не узагальнено щодо всієї групи правопорушень.

Комплексна характеристика кримінально-правової охорони інформації саме у сфері господарської діяльності ще не проводилась. Окрім цього, за останні роки внесені численні зміни до КК України: з'явилися як нові склади кримінальних правопорушень, які вказують на інформацію, як предмет відповідного посягання, так й набули нової редакції вже наявні кримінально-правові норми. Ураховуючи наведене вище, актуальними і важливими є питання комплексної характеристики кримінально-правової охорони інформації у сфері господарської діяльності, що сприятиме системному тлумаченню кримінального закону, забезпечуватиме єдність та правильність практики його застосування, а також вдосконаленню законодавства України про кримінальну відповідальність.

Усі ці аспекти підкреслюють важливість та актуальність обраної проблематики. З огляду на наведене вище, наукове дослідження Віталія СОЛОДЖУКА є актуальним і важливим для національної юридичної науки та практики.

Дисертація виконана відповідно до напрямів науково-дослідної роботи факультету № 1 Львівського державного університету внутрішніх справ «Протидія кримінальним правопорушенням, підслідним Національній поліції: правові, кримінологічні та криміналістичні аспекти» на період 2021–2024 рр. (номер державної реєстрації 0121U113930).

Мета дисертації - шляхом комплексного дослідження кримінальних правопорушень, пов'язаних з обігом інформації у сфері господарської діяльності, сформулювати науково обґрунтовані рекомендації щодо кримінально-правової кваліфікації відповідних посягань та пропозиції щодо удосконалення кримінального законодавства у цій сфері.

З огляду на мету, в дисертації вирішено такі завдання:

- проаналізовано стан дослідження проблем кримінально-правової охорони інформації;
- досліджено соціальну обумовленість кримінально-правової охорони інформації у сфері господарської діяльності в Україні;
- визначено сучасні міжнародні тенденції та проаналізувати досвід окремих зарубіжних країн щодо охорони інформації у сфері господарської діяльності;
- охарактеризовано об'єктивні ознаки кримінальних правопорушень, пов'язаних із обігом інформації у сфері господарської діяльності;
- проаналізовано суб'єктивні ознаки кримінальних правопорушень, пов'язаних із обігом інформації у сфері господарської діяльності;
- проаналізовано заходи кримінально-правового характеру, що забезпечують охорону інформації у сфері господарської діяльності.

Об'єктом дослідження є кримінально-правова охорона інформації в Україні.

Предметом дослідження є кримінально-правова охорона інформації у сфері господарської діяльності в Україні.

Методологічну основу дослідження становить поєднання загальнонаукових і спеціальних юридичних методів дослідження, зокрема, у роботі використано: *порівняльно-правовий метод* – для дослідження питань відповідальності за незаконні дії з інформацією у сфері господарської діяльності за законодавством окремих світових держав з метою відшукування позитивного досвіду кримінально-правової охорони інформації в інших країнах та використання найкращих зразків такої охорони у кримінальному законодавстві України; *системний метод* – у процесі комплексного дослідження кримінально-правової охорони інформації у сфері господарської діяльності в Україні як системи відповідних норм, встановлення їхнього співвідношення як між собою, так і з іншими нормами кримінального права, а також при дослідженні санкцій аналізованих кримінально-правових норм; *метод юридичної герменевтики* – під час тлумачення окремих положень КК України та понять теорії кримінального права; *догматичний* – для виявлення проблем кримінально-правової регламентації відповідальності за незаконні дії з інформацією у сфері господарської діяльності, формулювання пропозицій щодо удосконалення КК України; *метод документального аналізу* – у рамках дослідження судової

практики, що стосується предмета дослідження; *методи формальної логіки, в тому числі аналіз, синтез, порівняння та узагальнення* – під час встановлення змісту об'єктивних та суб'єктивних ознак складів кримінальних правопорушень, пов'язаних з охороною інформації у сфері господарської діяльності в Україні; у процесі зіставлення наукових позицій щодо вирішення дискусійних питань; для формулювання висновків та пропозицій.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним дослідженням кримінально-правової охорони інформації у сфері господарської діяльності в Україні, в якому містяться рекомендації щодо правильної кримінально-правової кваліфікації відповідних посягань, а також пропозиції, спрямовані на удосконалення кримінального законодавства в цій частині. Основні положення, що становлять наукову новизну дисертації та виносяться на захист, полягають в тому, що:

вперше:

- проаналізована група кримінальних правопорушень, пов'язаних з обігом інформації у сфері господарської діяльності, виокремлених за критерієм визначення інформації в якості предмету відповідних кримінальних правопорушень, що дозволило уніфікувати підхід до розуміння такої інформації та запропонувати зміни до кримінального законодавства;

- запропоновано поділяти інформацію в кримінальних правопорушеннях у сфері господарської діяльності на таку, що: 1) подається чи іншим чином використовується для вчинення різного роду дій (ст. 200, 205¹, ч. 1 ст. 209¹, ст. 220¹, 220², 222, 223¹, 232² КК України); 2) становить певну таємницю (ч. 2 ст. 209¹, ст. 231, 232, 232¹, 232³ КК України);

- запропоновано внести зміни до КК України в частині застосування заходів кримінально-правового характеру за вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з обігом інформації у сфері господарської діяльності, а саме вдосконалити положення щодо застосування покарань у виді штрафу та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, застосування спеціальної конфіскації та заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб;

- з урахуванням міжнародного досвіду, національного регулятивного законодавства та вітчизняної судової практики, з метою уніфікації положень кримінального законодавства та зменшення кількості спеціальних норм, запропоновано виключити з тексту КК України кримінально-правові норми, передбачені ст. 205¹, ч. 1 ст. 209¹, 220¹, 220², 232³;

удосконалено:

- положення про те, що видовими об'єктами кримінальних правопорушень, пов'язаних з обігом інформації у сфері господарської діяльності, можуть бути

система грошового обігу, фондового ринку та обігу окремих документів (ст. 200, 223¹, 232¹, 232², 232³ КК України); порядок зайняття господарською діяльністю (ст. 205¹, 209¹ КК України); сфера кредитування (ст. 220¹, 220², 222 КК України); порядок здійснення добросовісної конкуренції (ст. 231, 232 КК України);

- розуміння ознак суб'єкта всіх різновидів складів кримінальних правопорушень, пов'язаних з обігом інформації у сфері господарської діяльності в Україні, з точки зору їх поділу на ознаки загального та спеціального суб'єкта та врахування при призначенні покарання;

- особливості врахування підстав та принципів криміналізації при встановленні кримінальної відповідальності за суспільно небезпечні діяння, які вчиняються у сфері господарської діяльності, що полягає в необхідності визначення їх суспільної небезпечності за розміром заподіяної шкоди та уніфікації підходів до обрахування цієї шкоди, а також уникнення криміналізаційної надмірності;

набули подальшого розвитку:

- ідея щодо уніфікації положень окремих норм щодо різних видів інформації з обмеженим доступом та пропозиція створити одну загальну кримінально-правову норму, санкцію якої доцільно встановлювати залежно не від виду інформації з обмеженим доступом, а від розміру спричиненої шкоди;

- пропозиції щодо удосконалення положень Розділу VII Особливої частини КК України «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності» та окремих його норм, що стосуються кримінальних правопорушень, пов'язаних з обігом інформації.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що висновки та рекомендації, наведені у дисертації, можуть бути використані:

- у *правотворчій діяльності* – для удосконалення кримінального законодавства України в частині нормативної регламентації відповідальності за кримінальні правопорушення, пов'язані з обігом інформації у сфері господарської діяльності;

- у *правозастосовній діяльності* – для розв'язання компетентними органами проблемних питань кваліфікації кримінальних правопорушень, пов'язаних з обігом інформації у сфері господарської діяльності;

- у *науково-дослідній діяльності* – для подальших наукових досліджень проблематики кримінально-правової охорони інформації у сфері господарської діяльності в Україні;

- в *освітньому процесі* – для підготовки підручників, навчальних посібників і методичної літератури та викладання навчальних дисциплін кримінально-правового циклу.

Основні положення і результати дисертації апробовані доповідалися автором на засіданнях кафедри кримінального права та кримінології факультету № 1 та апробовані автором на круглому столі «Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи» (м. Львів, 23 вересня 2022 року) та Міжнародній науково-практичній конференції «Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні уроки» (м. Львів, 22-23 лютого 2024 року).

Основні результати дисертації відображено у п'яти наукових працях. Серед них три статті, опубліковані в журналах, визнаних Міністерством освіти і науки України науковими фаховими виданнями з юридичних наук категорії «Б», та дві праці апробаційного характеру, а саме:

1. Солоджук В. Інформація та інформаційна безпека в світлі кримінально-правової охорони. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. Збірник наукових статей. Івано-Франківськ, 2023. Випуск 61. С. 1.60-1.71. DOI [https://doi.org/ 10.15330/apiclu.61.1.60-1.71](https://doi.org/10.15330/apiclu.61.1.60-1.71);

2. Солоджук В. Класифікація кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, пов'язаних з обігом інформації. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. Збірник наукових статей. Івано-Франківськ, 2023. Випуск 63. С. 1.116-1.124. DOI [https://doi.org/ 10.15330/apiclu.63.1.116-1.124](https://doi.org/10.15330/apiclu.63.1.116-1.124);

3. Солоджук В. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності, пов'язані з обігом інформації, за Проектом КК України. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. Збірник наукових статей. Івано-Франківськ, 2024. Випуск 65. С. 1.73-1.81. DOI [https://doi.org/ 10.15330/apiclu.65.1.73-1.81](https://doi.org/10.15330/apiclu.65.1.73-1.81)

4. Солоджук В.В. Кримінально-правова охорона інформації у сфері господарської діяльності: до постановки проблеми. *Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи*: матеріали Круглого столу (м. Львів, 23 вересня 2022 р.). Львів, 2022. С. 79-81;

5. Солоджук В.В., Балобанова Д.О. Динаміка кримінального законодавства в частині охорони господарської діяльності в умовах воєнного стану. *Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні уроки*: зб. тез міжн. круглого столу (м. Львів, 22-23 лютого 2024 р.). Львів, 2024. с.856-860.

З огляду на викладене, фаховий семінар кафедри кримінального права та кримінології факультету № 1 (з підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України) Львівського державного університету внутрішніх справ приймає рішення надати Висновок про те, що дисертація Віталія СОЛОДЖУКА на тему «Кримінально-правова охорона інформації у сфері господарської

діяльності», подана на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»,

1) містить елементи наукової новизни, а її результати мають теоретичне і практичне значення для вітчизняної юридичної науки;

2) відповідає Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а також положенням освітньо-наукової програми «Право» для підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії – за спеціальністю 081 «Право» у Львівському державному університеті внутрішніх справ;

3) відображена у п'яти публікаціях, зокрема: у трьох статтях, опублікованих у фахових виданнях категорії Б, перелік яких затверджено МОН України, а також у двох тезах доповідей на науково-практичних заходах;

4) виконана дисертантом самостійно, отримані теоретичні висновки і результати демонструють особисті дослідження автора;

5) рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Голова засідання фахового семінару:

завідувач кафедри кримінального права
та кримінології факультету № 1

(з підготовки фахівців для органів досудового
розслідування Національної поліції України)

Львівського державного університету

внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, професор

Ірина ГАЗДАЙКА-ВАСИЛИШИН